

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Vår dato: 23.09.2019
Deres dato: 04.06.2019
Vår referanse: [Vår ref]
Deres referanse: 19/2551

Høringssvar NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling - Livslang læring for omstilling og konkurranseevne

Vi viser til høringsbrev av 4. juni 2019 med invitasjon til å gi innspill til rapporten fra Markussenutvalget.

BNL viser til NHOs høringssvar i saken og støtter dette.

Vi vil i vårt svar kommentere noen utvalgte forslag med referanse til byggenæringens struktur og særskilte behov.

BNL støtter utvalgets virkelighetsbeskrivelse og begrunnelse for at det er nødvendig med en fremtidsrettet satsing på etter- og videreutdanning. Vi ser det som svært positivt at det legges vekt på læring for omstilling og bedret konkurranseevne. Vi mener at det er helt nødvendig med tiltak som gjør livslang læring mulig for voksne som primært er i arbeid.

1. Særlig forhold for byggenæringen

Byggenæringen omsetter i 2019 for antatt over 500 milliarder kroner og har rundt 230 000 arbeidstakere i utførende del. Av disse er ca. 150 000 arbeidstakere i direkte produksjon på bygge- og anleggsplass. Resten arbeider innenfor administrasjon, byggeplassledelse, planlegging og prosjektering mv. i bedriftene.

Om lag 60 prosent av de 150 000 arbeidstakerne i produksjon har formell kompetanse i form av fag- eller svennebrev. De øvrige har ofte solid realkompetanse, men ikke formell fagkompetanse. Det betyr blant annet at 40 prosent eller 60 000 arbeidstakere ikke har formell kvalifikasjon. Disse 60 000 etterspør etter- og videreutdanning i enda mindre grad enn de som har formell fagkompetanse.

Byggenæringen har flere enn 50 000 foretak registrert i Brønnøysund. Flesteparten av disse er små bedrifter. Nitti prosent av bedriftene hadde færre enn ti ansatte og nittiseks prosent av bedriftene har færre enn tjue ansatte. Kun fire prosent av bedriftene har flere enn tjue ansatte. Strukturen i byggenæringen har også betydning for hvordan læring og kompetansebygging skjer. Byggenæringen kjennetegnes ved at den er "alle steder og ingen steder". Næringen arbeider i løpende prosjekter som etableres fra oppdrag til oppdrag, som foregår på nytt sted hver gang og med til dels nye medarbeidere og samarbeidspartnere.

Byggenæringen er en tradisjonell næring, men er også i stor endring. Det er krav om digitalisering, bærekraft og gjenbruk, mindre utslipp og fossilfrie byggeplasser, samt industrialisering.

Derfor er det særdeles viktig for næringen at det investeres kontinuerlig i kompetanseutvikling slik at næringen kan utvikle seg i grønn retning og svare på samfunnets behov.

Det er svært positivt at utvalget foreslår en rekke tiltak som kan treffe byggenæringens behov og situasjon, både for den enkelte arbeidstaker og for bedriftene. Byggenæringen er en næring som tradisjonelt har lave marginer og er det er stor konkurranse i næringen. Vi vet at det for bedriftene i næringen er vanskelig å prioritere nok til etter- og videreutdanning.

2. Utvalgets forslag til tiltak

Program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging

BNL støtter forslaget. Vi mener det er riktig at midlene i programmet primært følger etterspørrene av kompetanse fordi det vil gi best relevans.

Vi mener forslaget om at programmet inndeles i faser er godt. Det gir mulighet for å skreddersy tiltak. Særlig er vi opptatt av at små og mellomstore bedrifter tilgodeses, slik det gjøres ved at forprosjektene beholdes disse bedriftene, enten alene eller i en sammenslutning. Det er riktig og viktig at små og mellomstore bedrifter på denne måten gis tilgang til midler for å identifisere kompetansebehov. Vi mener også at det er fornuftig at det ikke ligger en forpliktelse til å gå videre til fase to eller tre av programmet.

Utvalget påpeker at det kan være vanskelig å sikre drift av et tilbud i en periode etter at det utviklet. Det er også vår erfaring at det kan ta tid å gjøre et tilbud godt kjent og innarbeidet, ikke minst når bedriftene er spedd over hele landet, som er tilfelle for byggenæringen.

Godkjenning av ikke-formell opplæring

Bransjeforeningene i BNL har kurstilbud innenfor ikke-formelle tilbud for sine medlemsbedrifter. Kursvirksomheten omfatter både korte kurs og noe lengre kurs. Denne virksomheten er viktig løpende påfyll for bedriftene og deres ansatte.

Utvalget foreslår å utrede en godkjenningsordning for ikke-formell opplæring. BNL er usikker på om en offentlig godkjenningsordning for denne opplæringen er hensiktsmessig. Vi er redd den fort kan bli byråkratisk, dyr og veldig omfattende. Dette kursmarkedet er et velfungerende marked som bransjene tilbyr sine medlemsbedrifter og det fungerer godt i dag. BNL viser til det igangsatte bransjeprogrammet for byggenæringen og industrien og ønsker å høste erfaringer fra dette programmet før det kan være aktuelt å se på andre muligheter.

BNL mener det bør være mulig å innplassere kvalifikasjoner fra ikke-formell opplæring i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR). Vi mener at NKR vil få økt betydning dersom kvalifikasjoner fra arbeidslivet av et visst omfang kan innplasseres. NKR må være åpent og fleksibelt for å kunne innpasse formelle og ikke-formelle kvalifikasjoner på riktig nivå. Det vil bidra til å fremme, anerkjenne og synliggjøre læring i arbeid og kompetanseutvikling i et reelt livslangt læringsperspektiv.

Utvidet rett til videregående opplæring

BNL støtter forslaget om å utvide retten til videregående opplæring. Vi viser her også til vårt innspill til Liedutvalget. Arbeidslivet endrer seg raskt og det blir avgjørende at utdanningssystemet er utformet slik at den enkelte har tilgang til relevant utdanning i ulike aldre, enten det gjelder omvalg, ny utdanning eller etter- og videreutdanning.

I byggenæringen er det mange voksne som tar utdanning. Omtrent halvparten av alle lærlinger er voksenlærlinger. Mange tar fagbrev som praksiskandidat. Andre kommer inn i byggenæringen etter å ha arbeidet i andre bransjer og ønsker å ta nytt fagbrev. BNL er opptatt av at det må være mulig å styrke kompetansen gjennom å ta et fagbrev nr. to eller tre. I dag kan man få studiestøtte til å ta mer enn én mastergrad, men det samme gjelder ikke for fag-/svennebrev. Vi mener at retten til videregående opplæring må legges til rette for dette. Det bør derfor legges til rette for at voksne kan søke om utdanningsstøtte i Lånekassen. Det vil gjøre det enklere å skifte yrker og fag, og det vil øke mobiliteten i samfunnet.

BNL støtter ikke utvalgets forslag om at retten til å ta mer enn ett fagbrev skal begrenses til et antall fagbrev som fylkeskommunen måtte mene det er særskilt bruk for i arbeidslivet. Hvilke kombinasjoner av fagbrev den enkelte eller næringslivet har behov for vil variere, og bør ikke styres av fylkeskommunen, som heller ikke besitter tilstrekkelig kunnskap om markedet til å vurdere dette.

Studiestøtte for voksne

BNL mener det er nødvendig å endre støtteordningene for voksne for at livslang læring skal bli en realitet. Vi har i flere sammenhenger tatt til orde for en "lånekasse for voksne". Vi mener utvalgets forslag til studiestøtte hele livet tar fatt i de riktige problemstillingene og barrierene og vi støtter forslagene.

Fjerne 30-poengregelen i fagskolen

Fagskoleutdanning er en viktig videreutdanningsarena for byggenæringens bedrifter. BNL har i lang tid arbeidet for at fagskolen skal kunne tilby et større spekter av etter- og videreutdanning, blant annet gjennom modulisering.

BNL støtter forslaget, men vi mener det bør vurderes en nedre studiepoenggrense for utdanningene. Vi viser til bransjeprogrammet for byggenæringen og industrien, hvor fagskolene nå prøver ut nye utdanningstilbud med varierende lengde. Basert på erfaringene fra piloten bør det vurderes hvor en eventuell nedre grense bør ligge.

Vi mener at kortere utdanninger ved fagskolene som er mindre enn 30 studiepoeng også bør gi økonomisk uttelling ved studiepoengproduksjon, på lik linje med lengre utdanninger.

3. Mesterbrevkvalifikasjonen

I del I av rapporten beskrives dagens system for livslang læring, herunder gis i kap. 4.2 en kort beskrivelse av rammeverket for formell utdanning i Norge, samt dokumentasjon av eksisterende ordninger for ikke-formell kompetanse.

Under overskriften *Bransjesertifisering og mesterbrev* beskrives mesterbrevordningen som en sertifiseringsordning. Dette er ikke riktig. Mesterkvalifikasjonen er en formell, høyere yrkeskvalifikasjon skreddersydd for håndverkere som ønsker å utdanne seg til å drive egen bedrift, samt å være leder/prosjektleder mv. innen eget fag. Mesterbrevkvalifikasjonen består av 3 komponenter; fag-/svennebrev i et mesterfag, relevant og allsidig praksis i faget og mesterutdanning. Mesterbrevkvalifikasjonen baserer seg således på en lovregulert formell utdanning gjennom Mesterbrevloven.

Mesterbrev er en svært viktig kvalifikasjon i byggenæringen. De fleste tar utdanningen mens de er i jobb. BNL vil understreke at de som tar mesterbrevutdanning må omfattes av de finansieringsordningene som utvalget foreslår.

Vennlig hilsen
Byggenæringens Landsforening

Jørgen Leegaard (sign)
Direktør samfunnspolitikk